

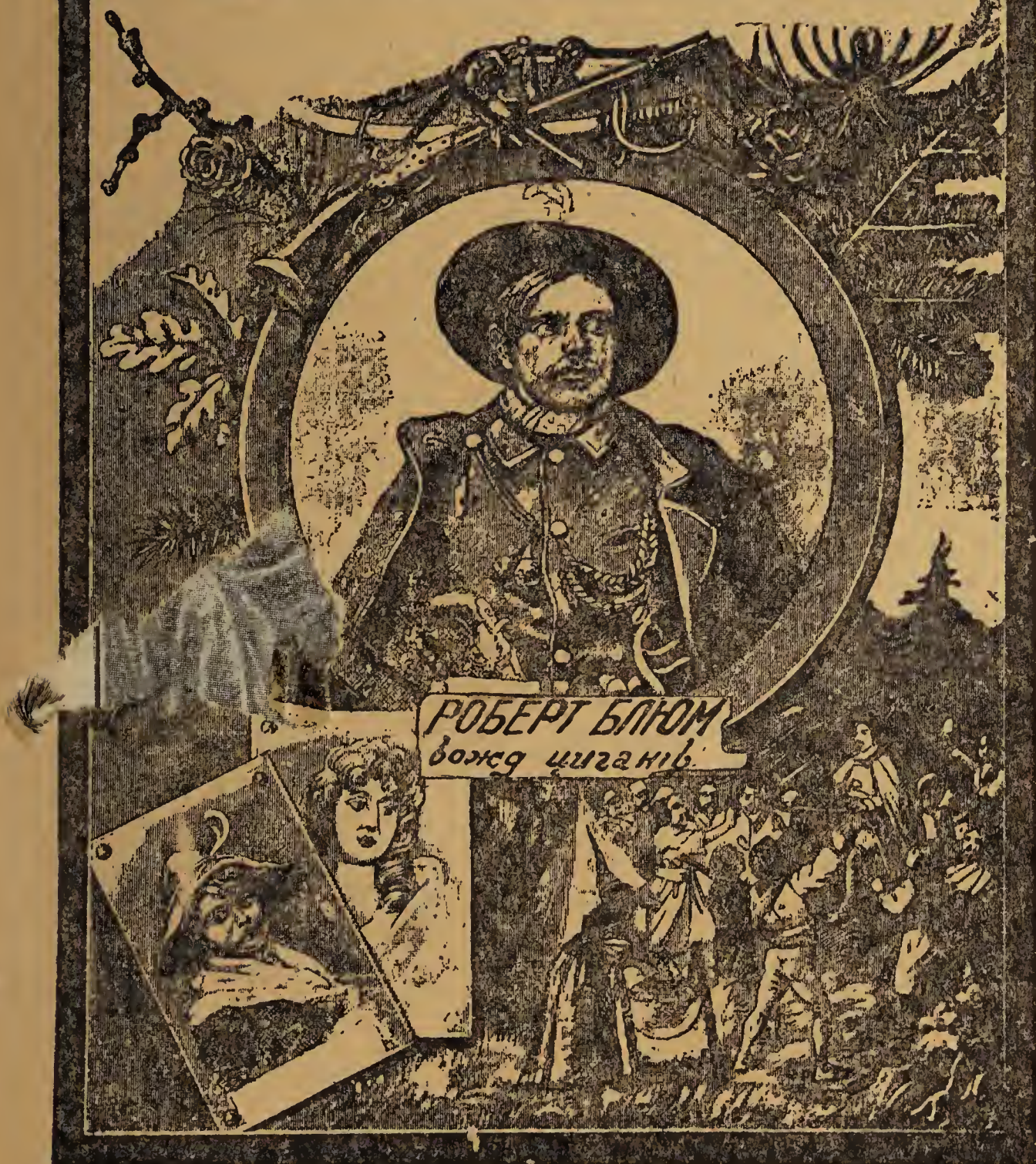
СШИТОК 28

Ціна 15ц. 10 за \$1.25

ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ

ПІРВАНЕ ДИТЯ

Роберт Блюм

Добрий вечір, пане Рандовський! — Маю приказ арештувати вас!

Лівія знала, що Лукія приходила. В глибині душі однак тішила ся з того, що її до ньої не пустили, бо знова мусіла би перебути тяжку душевну муку.

Любов й привязанє Лукії глибоко її зворушили; знала, що булоб їй тяжко відказатись її проханям а тим-більше прашатись із ньою.

В ночі перебула ще послідню борбу із собою і ви-йшла побідоносно. Хоч як много її се коштувало, здави-ла в собі милосерде над коханим, якого образ з душі її ніколи не сходив.

Перед самою вже розправою, яка мала рішити її судь-бу, нещасна дівчина впала на коліна й руки благаючи під-нявши в гору, шепотіла:

— Боже! Хай буде воля Твоя!

Якийсь час провела так в цілковитому забутю, опі-сля думками знова вернула до свого бідного, опуще-ного батька, що десь там серед руїн її вижидав.

— Чи прочував він, як вона посвячувалась задля нього? Ні, напевно ні! Бо инакше ніяка людська сила не спинилаб його, щоб не прибув сюди дитя своє ратувати!

І добре було, що не приходив, бо на ніщо не прида-лаб ся його жертва!

Коли прийшла година, в якій мала зійти на розправу, підняла ся супокійно, зовсім байдужно. Була так рівно-душною, немов би вже ніякого виходу не було.

Увійшла на салю зі спущеною головою. Але коли відчула спочиваючі на собі погляди присутних, вона за-тремтіла.

Несвідомо поволікла ся на своє місце й безсильно впала на лавку.

Почав ся суд.

Відчитали оскарженє, в якому підсудній закидало ся доконанє убійства. Стверджено також, що дотепер вона не заявила де саме була в пору убійства. Не було отже сумніву що до її вини!

Підчас коли відчитувано оскарженє, Лівія сиділа спо-кійно, голову звисивши на грудь, а голос читаючого до-ходив до ньої наче із якоїсь далекої віддалі.

В очах потемніло, уха шум заповнив. З'усиллями тіль-ки втримувала ся при свідомости, але й ся незабаром її відступила й голова безсильно впала на поруче лавки.

Серед зібраних почуло ся шепотїне співчутя. Лице оскарженої виражало біль та муку так велику, що на салї годї було заглянути хочби одніське око, в якому би слюза не закрутилась.

Механічно випивши шклянку води, яку їй на приказ судії подано, Лівія бодай на стільки прийшла до себе, що можна було дальше вести розправу.

Байдужим, беззвучним голосом відповідала на питання, що були менше-більше ті самі, що в часї слідства.

Коли опісля судія спитав її, чи не схотїлаби отверто признати ся до вини й тим злагіднити присуд, вона підняла на нього великі, чорні очі й сказала лагідним, але рішучим голосом:

— Сього я не зробила! Бог свідком, що я безвинна!

Через кілька хвилин салю залягала гробова тишина.

В словах оскарженої було щось незвичайного, що оставляло по собі глибоке вражіє.

Після хвилі судія знова спитав:

— Коли впевняєте, що ви невинні, що се вбійство не є ділом ваших рук, то чому ж не хочете сказати, де перебували ви в ту критичну хвилю? Ви ж повинні на се мати бодай одного свідка, що потвердив би ваші слова!

— Ні, не можу! — сказала тремтячим голосом. — Ніхто мене там не бачив!

Знова настала глибока тишина.

Кождий відчував, що бліді, щіпко стиснені уста нещасної дівчини промовчують якусь тайну, та що се їй дуже много коштує.

Чому-ж однак не могла сказати, де була, коли одним тільки словом могла ціле підозріє від себе відвернути?

Головний судія сказав кілька слів до сидячого побіч нього урядника й почали переслухувати свідків.

Тягнулось се дуже довго, бо судія випитував про найменші подробиці і то всіх із Стеттенової прислуги.

Минала година за годиною. Публика сидїла, наче прикована до своїх місць, нетерпеливо вижидаючи присуду.

Але терпеливість зібраних мала перенести тяжку пробу.

О третій годині з полудня предсїдатель заявив півгодинну перерву — значить, сподївав ся, що справа затягнеть ся до вечера.

Оскаржену відведено до її келії. Саля й галерія опорожніли.

Сперта на рамени Вінтера, Лукія проходила ся у сінях. Лице її було сильно бліде. Не говорила ні слова, а її серце прямо тріскало із болю.

Прочувала, що присуд не буде в користь Лівії.

— Мій Боже, мій Боже! — зітхнула нараз. — Вона сього не вчинила! Я-б дала свою голову за се, що вона тут не винна! Чому-ж вона вже раз не відслонить занавіси із тої страшної тайни!

Глянула на Вінтера й жахнула ся, побачивши його збіліле лице!

— Лиш Бог один знає про се! — промовив. — Мусить се бути важна причина, коли вона так мовчить! Коли думаю про се, обнимає мене якась дика розпука й щось пре мене, щоб впасти перед ньою на коліна й благати її щоб сказала всю правду й нашого нещастя не нищила...

А все-ж таки се мусить бути хтось, кого вона ще більше кохає, чим мене — инакше-б вона задля нього не посвятила свого й мого щастя!

Лукія сумно звісила голову. І вона прочувала, що Лукія посвячувалась тут задля когось другого і се її глибоко зворушувало.

Після пів-годинної перерви знова почалась розправа.

Поважні лица судіїв не ворожили ніщо доброго.

Зізнання свідків так тяжко обтяжували оскаржену, що вже ніхто з присутних не сумнівав ся, що при кінці почує тяжкий присуд „винна”!

Між іншими свідками переслухано і Стеттена, стрія оскарженої, а вигляд того зломаного чоловіка викликав також загальне співчутє.

Лиш з великими з'усиллями вдало ся дідичеві закрити обурене й розсіяне. Старав ся не дивити ся на свою братанку.

Його зізнання мали в собі щось дуже рішучого. Лиш коли говорив про свою дочку, його голос тремтів.

Коли згадував про хвилю, коли побачив своє дитя зранене й конаюче на землі, слова завязли йому у горлі.

Всі жаліли нещасного старця.

Доперва після хвилі спочинку зломаний батько докінчив своє зізнанє.

Повторив слова умираючої дочки, якими обвинувачувала свою кузинку.

Коли згадав про Вінтера, що в ту нещасну хвилину нагодився, серед присутніх почули ся шепотіння — всі-ж бо знали, що Вінтер потайки був заручений із Лівією.

Тепер прикликано Вінтера на свідка.

Очі всіх з зацікавленієм спинили ся на поважному лиці молодого чоловіка, що лиш з великим трудом поборовав своє зворушене.

І він повторив слова умираючої Аделі, але коли його спитали, чи думає, що оскаржена не зможе доказати своєї невинності, він із силою підкинув головою.

— Знаю на певно, що оскаржена цього злочину не зробила! — сказав. — Для мене є лиш загадкою, чому вона отверто не визнає де була у ту пору.

Його слова викликали живий рух серед зібраних слухачів, й досить довго тривало поки все притихло.

Переслухуванє свідків тривало далше, але зізнання кожного з'окрема були проти оскарженої.

Посутеніло. Прокуратор подрібно роз'яснив справу. Після нього забрав голос оборонець.

Всі цікаво вижидали, що скаже сей знаток права, але й він не много міг сказати на оборону.

Розповів за серце хватаючими словами про самотинні та сумні дитячі літа оскарженої, яка доперва в дсімі стрія знайшла захист й опіку.

Згадав, що спільне пожитє кузинок було заколочене ревнивістю, додав однак із притиском, що оскаржена не мала причини вбивати своячки, бо вже була заручена із Вінтером.

Серед зібраних тихцем понесли ся ріжні вискази.

Що заставляє оскаржену скривати, де вона перебувала в час того злочину, се й для мене є загадкою! На се маю лиш одно пояснене — оскаржена, видно, є змушена якимись обставинами про се мовчати!

Очі всіх звернулись на Лівію, у якої після сих слів зайшла дивна зміна.

Її обняла страшна тривога — нагло схопила ся із сидження, благаючо підняла руки вгору — але зараз же страшенно поблідла й обезтямлена впала назад на лавку.

В салі очинив ся несупокій, який предсідатель рішу-

чими закличками ледво втишив.

Оборонець закінчив свою промову зворушаючими словами й просив судіїв присяглих, щоб над сьою справою добре застановили ся поки вирішуть присуд, бо на вину оскарженої нема ніяких доказів.

Після короткої промови председателя, судії вийшли на нараду.

В салі настала загальна тишина.

У підсудної слід було страшну втому. Лиш завдяки великим зу'силям могла втримати ся на ногах.

З очима спущеними вниз, заломивши руки, сиділа мов втілене болю та розпуки.

Всіх очи були звернені до ньої.

Який буде присуд? Чи засудять, чи може сумніватись муть в її провину?

І Лівія відчула своє страшне полджене. Оперла головку на поруче крісла й примкнула повіки.

— Ох, коли-б я могла тепер вмерти! — шепотіла із болем. — Був би се для мене одинокий вихід із сього страшного положеня!

Батеньку мій бідний! Певно не відчуваєш того, що твоє дитя терпить! Бог одинокий глядить в моє серце й знає, що мовчу тільки з любови до тебе! Бог мені допоможе перебути сю страшну хвилю й відважно перенести се нещасте!

Підняла ся із сидженя — судії вернули із салі нарад.

В кілька хвилин пізнійше председатель оповістив рішучим голосом, що підсудну признано винною в убійстві.

На салі запанувало загальне збентежене, але на личку Лівії ні один мускул не зрадив внутрішнього зворушеня. Сиділа на своїому місці безпорушно, смертельно бліда.

Председатель підняв ся тепер знова. Після заяви судіїв присяглих, він мав означити приписану законом кару.

— Оскаржену признано винною наміреного убійства, карою за се є — смерть!

Лівія схопила ся з легким криком із місця, але не будучи в силі втримати ся на ногах, знова впала на лавку.

В ту-ж мить нагло втворили ся двері й до салі впав старий, та дуже блідий мущина.

Волосе спадало йому в безпорядку на лице, піт спливав із чола, а очі із страху аж на верх повилазили.

Поступив вперед непевним, отяжілим ходом. Непевним зором повів по салі а спинившись на оскарженій, крикнув:

— Лівіє! Дитино моя!

Тепер дсперва побачила його оскаржена, що сиділа майже без тямки.

Крикнула, хотіла піднятиь й вибігти йому на зустріч — але сили її відмовили послуху й вона без тямки повалилась на підлогу.

Тимчасом старець наближив ся до поважно сидячих судіїв і промовив струдженим голоюсом, але свобідно:

— Приходжу ратувати моє бідне, нещасне дитя! Можу доказати, де вона була в той час, коли довершилось се страшне убійство! Моє дитя є зовсім невинне!

РОЗДІЛ LXXXVII.

В НОЧІ СЕРЕД ЛІСА.

В ту-ж саму хвилину, коли барониха хотіла похилитись над лежачим на землі Іваном, нараз, таки зараз позад ньої, виринула якась страшна, мов упир, поява.

Відвернувшись, побачила якесь біле страховище, що непорушно стояло перед ньою, задубілими очима вдивившись в її лице.

Тривога, яку зазнала вже попередю, а тепер ще така нагла поява сього страховища, сього вже було за много для ньої — скричала проймаючим голоюсом і обезтямлена впала на землю.

Алфельд довшу хвилю непорушно приглядав ся її, відтак злобно підсміхнув ся похилившись над обезтямленою женщиною.

Рівночасно наближило ся се біле страховище, та з під білої лахти висунув ся Генрих, спільник Алфельда.

Довшу хвилю гляділи один на одного, відтак оба в голос насмішливо зареготались.

— Знаменито, Генриху! Тепер треба нам чим скорше

забрати її звідси, поки той старий очуняє! Вона на дворі скоро прийде до себе!

Товариш кивнув головою й оба винесли обез'ямлену барониху. Зложили її на ношах, на яких сюди принесли старого Івана, і пропали серед ліса.

— — — — —
— — — — —
Минула година, а серед темного мовчаливого ліса не зайшла ніяка зміна. Лиш вітер колихав галуз'єм дерев, що похиляючись одно до одного й таємним шепотом немов щось собі розповідали.

Нараз серед тої глухої ночі проніс ся проймаючий зойк, а за хвилию знова тишина кригом царила.

Але се не довго тревало, за хвилию знова поніс ся крик, але ще голосніший та ще жаліснійший.

Оживилось все нараз серед старих буків. З землі підняла ся якась темна стать й тяжко сперла ся на лікти.

Тривожно розглянула ся кругом й стрепенулась всім тілом.

— Де я, о Боже! Що стало ся зі мною? — шепотять бліді уста.

Спершись об пень дерева, піднімаєть ся, а місячне сяєво паде на лице стрівоженої жінчини, що рукою потирає чоло.

Скрикнула жахливо:

— Ради Бога, Алфельд, звідки я тут взяла ся?

Зпровола згадала тепер зовсім доладно появу, бліді постаті й страшний свій жах.

Чи був се дух її чоловіка, чи вбитого слуги?

Із жаху перед страшними образами розгорячкованої власної уяви хотіла втікати, але не могла ні ступеня зробити, щось так наче якась невидима рука на місці її притримувала.

В туж мить почувла позад себе, дикий, шалений сміх.

— Прокляте на твою голову, невірна, підла жінко! — озвав ся серед пітьми якийсь страшний голос. — Нехай кров моя спаде на твоє сумління. Прощай молодий мій світе...

Впав стріл, заглушений диким, проймаючим криком на смерть застрашеної жінки, що тільки перед хвилею ті страшні слова почувла.

Нарешті рушила ся із місця й пігнала, наче богинею пімсти переслідувана, сама не знаючи куди її ноги несуть.

Нараз знова спинила ся й жахливо скричала.

На дорозі, осяяній світлом місяця, лежав мущина з пістолею в руці.

З трівогою глянула на вбитого. Чи се в пекло зайшла вона?

В страху не знала, що робить; з головної дороги звернула в бічну якусь стежечку.

Дуже щасливо се стало ся, бо після пів годинної може біганини дістала ся на биту дорогу.

Близька обезтямленя впала на скраю ліса на землю, щоб троха відпочати.

Але тільки що прийшла до сил, як вже почула чийсь хід побіч себе.

Схопила ся з криком й пігнала дорогою до міста, так немов певною була, що се погоня настає за ньою.

Прохожий дуже жахнув ся, коли побачив скоро втікаючу темну стать жіночу й неспокійно стежив за ньою очима.

— Вона — тут — в так пізну пору? — шепотів здивовано. — Щоб се мало означати? Чи мій несупокій що до Івана, мав би в сьому яку підставу?

Був се Вайтленд, що з причини нещасливого випадку із пантерою, якої жертвою став бідний Джон, не міг додержати слова даного Іванови й на час не явив ся коло лісничівки.

Неспокійний йшов далше до стодоли. Стріча із барониною в тому місці та й в тій порі дала йому багато до думаня. Обавляв ся, щоб не сталось що злого Іванови.

Коли нарешті дійшов до ціли, оглянув ся кругом, але нікого там не застав. Було зовсім пусто і тихо — ні живої душі.

Його несупокій змагав ся з кожною хвилиною.

Можливим було, що старий Іван вже тут був та з тим хлопцем вже розмовив ся.

Вайтленд був би таким здогадом зовсім заспокоїв ся, колиб не стріча із барониною. Був певний, що її поява тут, була в злуці із старим слугою.

Що однак могло ся стати із старим Іваном? Чи вже може вернув домів?

Ще якийсь час Вайтленд вижидав під стодолою, опісля же увійшов в ліс в надії, що там може стрінеться із ним.

Доперва коли почув із вежі удари дванайцятої години, повернув до міста.

Може його несупокій був безпідставний? Може старий Іван вже був в дома?

— — — — —
— — — — —

Тимчасом барониха бігла скоро дорогою й звільнила доперва тоді, коли вже із віддалі доглянула хати міста.

Вона так змучилась, що тільки із великим з'усилем змогла добити ся до палати та незапримічена слугами дісталась до власних кімнат.

В спальні вмліваючи майже впала на канапу.

Була се страшна ніч для ньої. Як дуже передом тішилась, що Альфонса не було в дома, та що в часі його не-присутности зможе полагодити справу з Алфельдом та старим Іваном, так знова тепер з тугою вижидала повороту сина, щоб могла перед ним виговоритись та влегчити собі на серцю.

Другої днини, десь коло полудня, звістили її про прихід пана фон Вельтена, властиво Алфельда, який прийшов по свою нагороду.

Однак барониха була так дуже змучена, що не була в силі його особисто прийняти. Через покоївку передала в коверті приобіцяних 10,000. Не могла глянути в очи тому чоловікові, що власними руками, за її намовою, убив старого Івана.

З нетерплячкою та несупокоем вижидала повороту сина. Не вміла собі пояснити, чому Альфонс так довго оставав у графа Солмберга. Йй тепер байдуже було о гроші, які він мав там відобрати, ні — вона тепер не могла знести самотинности.

Коли й друга днина пройшла на безуспішному вижданю, барониха не знала вже що думати про се.

В ночі не була в силі очий замкнути, а покоївка прямо настрахала ся вигляду її лица, коли другої днини рано увійшла до спальні.

Нарешті, десь коло полудня, зачула туркіт повозки й не зважаючи навіть на присутність покоївки, схопила

ся з канапи й приступила до вікна.

— Се він! Слава Тобі, Господи! — й відітхнула з полекшою.

Після хвилі втворили ся двері і барон Альфонс увійшов у кімнату.

— Альфонсе! Альфонсе! — кликнула й сльози в її очах закрутились.

Молодий чоловік здивовано поглянув на свою матір, не вміючи собі пояснити її хвилювань. Знав лиш, що в часі його неприсутности мусіло зайти щось незвичайного й бажаючи дізнатись про се, дав знак покоївці, щоб вийшла.

Потім ще переконав ся чи нема кого у сінях, хтоб міг підслухати їх розмову, й тоді замкнув на ключ двері.

Тимчасом барониха звільна прийшла до себе й не чекаючи його допитів, потягнула за собою до своєї спальні й там безсильно впала на крісло.

— Ради Бога! Що стало ся, мамо? — спитав змішаний Альфонс. — Чого так хвилюєтесь?

Досить много часу минуло поки барониха рішилась розказати Альфонсови про своє порозумінє із Алфельдом, щоб позбути ся старого Івана.

Альфонс аж тепер здивував ся чого тут хвилюватись...

— Адажеж ви були зовсім спокійніші, коли свого чоловіка, а мойого вітчима в той же самий спосіб позбули ся, мамо? — промовив дивним голосом.

Барониха бавила ся хустиною до носа. Видно, було їй дуже тяжко розповісти всю правду.

— Ти ще всього не знаєш, Альфонсе! — промовила придавленим голосом. — Старий Іван...

— Но, що-ж? — допитував цікаво Альфонс.

— Він... нам вже більше... не пошкодить! Він... на все... вже пропав!

Барон поблід й жахливо глянув на матір.

— Погиб? Старий Іван не живе вже?

Барониха підняла ся тепер й приступила до свого сина. На лиці у ньої відбив ся твердий, закам'янілий вираз.

— Так, Альфонсе! Він вже не живе! — майже крикнула хрипливим голосом. — Не було иншого способу, а я му-

сіла бути певною, що той старий обманець не знищить все те, що я з таким трудом підготовляла!

Молодий чоловік мимохіть подав ся взад й почув до своєї матері ту саму відразу, получену із жахом, що прокинулась була в ньому на вість про смерть барона.

Чи доконче мусіли ви се робити, мамо? Чи старого слугу тільки смертю можна було до мовчанки присилувати? Чи не думаєте, що сього самі колись мете жалувати?

Барониха всміхнула ся з'їдливо.

— Заспокій ся, мій сину! — промовила. — Я в такі чутливости не бавлю ся! Для осягнення своєї ціли не жахаю ся ніякого способу! А ти, повинен бути мені вдячним за се!

Барон мовчки проходжував ся по кімнаті.

Потім, немов бажаючи покінчити немилу розмову, нараз спинив ся перед матір'ю й виймив з кишені калитку із 10,000 гульденів, які одержав від графа Солмсберга.

Короткими словами переказав свій розговор із графом як також се, що рішучо впімнув ся о зворот гроший.

Барониха незвичайно втішилась тим й хотіла всі гроші загорнути, але Альфонс відчислив тільки 5,000 а решту сховав у свою кишеню.

— Не можу вам більше дати! — сказав. — Найперше мушу посплачувати найпильніші свої довги.

Лице баронихи посумніло, однак не противила ся тому.

В тім хтось постукав у входові двері. Барониха мимохіть здрігнулась.

Барон Альфонс підійшов до дверей, щоб їх втворити.

У сінях стояв слуга Ернест і застрашено вказував на старого чоловіка, що стояв недалеко сходів у визиваючій поставі.

— Сей чоловік хоче говорити із ласкавим паном! — загикуючись, говорив слуга. — І ніяк не хоче уступитись!

— Ані не снить ся мені тратити часу на дурне літання! — крикнув незнакомий. — Не позволю, щоб мене довше за ніс водити! Чи схочете мені тепер...

Альфонс перебив йому рухом руки.

— Ходіть в кімнату, пане Маєр! — стиха промовив. Здогадлива усмішка пролетіла по лиці слуги, коли, замкнув двері за ними.

— Чудове знакомство! — воркнув під носом.

Альфонс захмарив ся на Жида.

— Що вам прийшло на думку, нападати мене у моїй власній хаті? — кликнув із гнівом.

Той насмішливо скривив уста:

— Не говоріть так, пане бароне! Ліпше віддайте мені мої гроші то буде кінець межи нами.

Альфонс нервово поторгав свої вуса.

тепер маю лиш 3,000, на решту мусите ще пождати!

— Всього нараз я не в силі вам віддати — сказав —

— Ані думаю! — озлобив ся той. — Досить довго я вже чекав, терпеливості мені вже не стає!

Віддайте мені 20,000, а ні, то в суд подам.

Очи Альфонса зловіщо заблистіли.

— Не можу більше дати! — крикнув. — врозуміть ся!

Жид зарозуміло випрямив ся!

— В останнє вас питаю: заплатите, чи ні?

Альфонсови піт виступив на чоло.

— Заждіть ще чотири тижні! — вже шепотом сказав.

Жид обернув ся до дверей.

— Ось, пане бароне, се моя відповідь! — сказав й хотів вийти.

В туж мить втворили ся двері із сусідньої кімнати й на порозі станула барониха.

— Заждіть, Маєр! — кликнула приказуючим тоном.

Жид, думаючи, що він був самий тільки із бароном, відвернув ся й зніяковів.

— Скільки жадаєте від могого сина?

Старий Жид звернув ся із низькими поклонами до баронихи й відповів покійрно:

— 20,000, ласкава пані бароново!

— Добре! — відказала. — Коли вам не вистарчають запевнення могого сина, то на себе беру його довг, але під сим услівем, щоб ви сьогодні вдоволились 5,000, а на решту пождали ще оден місяць! Коли хочете, то беріть гроші, коли же ні, то робіть, що вважаєте необхідним.

Виймила тих 5,000, що лиш недавно від Альфонса дістала, й на стіл їх положила.

Так гроші як і рішуча постава баронихи так поділяли на нього, що зараз на се згодив ся!

Вже простягнув руку по гроші, коли барониха спинила його від того.

— Найперше підпишіть продовжене речинця! — сказала згорда.

Він се зробив й вийшов з кімнати.

Альфонс грубо заляв за ним.

— Яб вдусив таку бестію! — просичав крізь зуби.

Барониха розміяла ся.

— Дякуй Богу, що я почула вашу перепалку й здержала Жида від виконання його погрози! Бо колиб нас хоч лише оден в суд подав, другі кинулись би ся на нас мов дикі звірята й миб тоді пропали! Так же маємо бодай кілька тижнів часу й мусимо його вжити так, щоб дійти до визначеної ціли!

Тепер доперва Альфонс насмішливо глянув на барониху.

— Цікаво мені, яким чином досягнете в протягу чотирох тижнів се, до чого від так давна безуспішно зміряєте, мамо?!

Барониха не відповіла зразу.

Якийсь час проходжувала ся в задумі по кімнаті, здавалось, роздумувала якісь не малої ваги наміри.

Нараз спинила ся перед сином.

— Се мусимо довершити найдалше в протягу чотирох тижнів! — сухо промовила. — Я обдумала вельми очайдушний плян і коли мені вдасть ся його здійснити, то біда наша в одну мить скінчить ся.

Послухай мене! Коли попередної ночі очутилась я серед ліса, почула я вистріл й побачила, як про се я тобі згадала, лежаче на дорозі тіло якогось самовбійника.

Коли тепер...

Нахилилась до його уха й довго ще із ним перешептувала ся. Альфонс прислухував ся у великому напруженню.

Нараз жахнув ся й аж підскочив.

— Мамо! Се вже дійсно очайдушність! Непевна гра!... Колиб нам повело ся, річ певна, себ нас вратувало! В про-

тивному разі ждала б нас в'язниця! Надумайте ся, що робите!

Нетерплячка обняла барониху.

— Не говори дурниць! — холодно промовила. Коли тобі не до вподоби мої пляни, то видумай що ліпшого, щоб добитись ціли!

Альфонс змішав ся й нічого не відповів.

— Отже — знова почала барониха, рішучо випрямившись — мусимо, не зволікаючи, взятись до діла! Розумієть ся, ти мусиш бути у всьому вельми обережний, бо й тепер ще не знаємо, чи нема у нас в дома якого дочо-щика, що нас підглядає! Після звичаю, йди до клубу коло 11-ої години в ночи, й вижидай мене на другому кінці міста. Стережись, щоб тебе ніхто не пізнав!

Альфонс пристав на се, хоч не дуже радо, й обіцяв ся зробити все, що вона прикаже. Робив се із відразою, але страх перед оскарженнями та встидом, придавили в ньому всі докори сумління.

— Буду точно! — сказав, виминаючи її погляд. — Лиш заспокійте ся, мамо, щоб своїм подразненем не зрадили ся перед слугами!

Розійшли ся.

Барониха розуміла гаразд скільки то вона ризикує. Колиб їй тепер не повело ся, могла б сим стягнути на себе ціле нещастє.

А однак майже із розпучливою відвагою рішилась се зробити.

— — — — —
— — — — —

Точно в одинайцятій годині станула барониха Герварт на умовленому місці.

Застала вже там вижидаючого її сина й перекинувшись тільки кількома словами, обоє пішли дорогою в напрямі до ліса.

Барониха тряслась зі страху й щільнійше обвилась у свій плащ.

Чим ближше були того місця, де попередної ночі бачила тіло самовбивника, тим більше її тривога змагалась.

Увійшли у ліс. Було досить темно, бо місяць закривали густі хмари.

Барониха уважно розглядалась, стараючись пізнати

дорогу. Здержалась на одному скрутї й сказала:

— Се мусїло бути десь тут поблизько! Дивись уважно, Альфонсе, чи не побачиш де його!

Чим дальше входили в лїс, тим він ставав густїйшим. Нарештї барониха безрадно спинила ся — не могла віднайти того місця.

— Мій Боже! — воркнула журливо. — Може його вже віднайшли й забрали із відси?

— Засвітїть лїхтарню! — шепнув до ньої Альфонс.

Але вона рішучо головою заперечила тому.

— Не можна! Світло моглоб нас зрадити!

Звернули на бїк й дістали ся на вузеньку, гадюкою вїючу ся стежку.

Нараз спїткнула ся барониха й повалилась на землю.

Мимохїть скрикнула. Хотїла підняти ся, та хоч й Альфонс в сьому їй помагав, не могли однак відорвати спідниці, що зачепила ся об вистаюче корїне дерева й там запутала ся.

— Ніщо не pomoже, потреба світла! — сказала барониха й за хвилю блиснуло слабе промінє лїхтарнї.

Але тїльки се стало ся, як барониха скричала проймаючим голосом й не зважаючи, що пїрве спідницю, зірвала ся з землї.

— Ось там! Там! — вказала тремтячою рукою на лежаче недалеко темно вбране людське тїло й волосє на голові у ньої зїжило ся із великого страху.

Барон також жахнув ся й станув побїч матерї. Але він скорше прийшов до себе й приступив до задубїлого тїла.

Мати, отягаючись, також пішла за ним й через декїлька хвилин обоє придивляли ся помершому.

Нараз барониха трївожно вхопила сина за руку.

— Альфонсе... ради Бога... де його голова?

Барон здрїгнув ся й приступивши близьше, похилив ся над трупом.

Якраз висунув ся місяць з поза темних хмар й освітив страшний образ серед мовчаливого лїса.

Альфонсови сцїпенїла кров в бючках.

Земля й пнї дерев були обтрїсканї кровю й мозком — але голови трупа тут не було.

Був се страшний, відражаючий вид!

Барониха й сама тепер пізнала, без синових пояснень,

що чоловік, лежачий перед ньою, набив пістоллю, яку ще й тепер тримав в руці, водою й вистрілом прямо в уста розтерощив собі голову.

Але се лиш на декілька хвилин вивело її із рівноваги. Холодна розвага зараз же поставила її перед очі всі користи, які із того відкриття могла для себе добути.

— Скоро перешукай його жупан, Альфонсе! — приказала барониха. — Може щось дізнаємо ся про нього!

Молодий барон приклякнув поспішно побіч трупа й перешукав його кишені.

Тривало се досить довго, але не було із сього ніяких корисних вислідів.

— Нічого нема при ньому! — сказав. — Навіть біле не має ніяких знаків.

Барониха незмірно тим зраділа.

— Возьми скоро сі папери та встроми йому в кишеню! — говорила розсіяно. — Возьми також сю калитку й годинник!

Се кажучи подала синові згадані предмети.

Молодий барон поступив після бажань матері та вдоволений підняв ся.

Раз ще поглянула барониха на лежачого коло її ніг трупа. Потім вхопила сина за рамя.

— Ходи, ходи! — кликнула хрипливим голосом. — Щоб нас тут хто при ньому не застав!

Потягнула його за собою й незабаром на сьому місці знова царила давна тишина.

Лиш дерева поважно похитували своїми верхівками немов не в силі були зрозуміти, за чим сі люди в так пізну ніч нишпорили коло сього трупа.

Коли стали наближатись до міста, Альфонс, за порадою матері, відлучив ся від ньої і вступив до каварні.

Вернув до дому, як звичайно, доперва над ранком, але несупокій найперше потягнув його у кімнату матері.

Коли станув на порозі аж крикнув із жаху.

Барониха лежала посеред кімнати, на килимі — очевидно зімліла.

Коли другої днини мати із сином зійшли ся при сніданю, обоє старались не стрічати ся очима.

Незабаром Альфонс вийшов із дому, так немов обав-

лявсь оставати у двійку із матір'ю.

Барониха перевела цілу днину дуже неспокійно. Сиділа у своїй кімнаті й нічого до уст не взяла.

Тремтіла за кожним шелестом й трівожно вдивлялася в двері немов обавляючись, що принесуть їй вістку... вістку...

А може сподівалась того?

Деся під вечір почула в сіннях якийсь хід та схопившись із свого сидження сперла ся руками об стіл, щоб не впасти, бо коліна вгинались під ньою.

Блудним поглядом вдивлялася в двері, що за хвилю втворились. На порозі стояв слуга Ернест а на лиці у нього відбив ся жах та розсіянє.

— Пані бароново — стало ся велике нещастє! В місті говорять, що...

Спинив ся, коли побачив блідість покриваючу лице баронихи. Вона хотіла підійти до нього, але так задеревіла, що із місця не була в силі рушитись.

— Говори дальше! — нарешті видусила. — Що стало ся?

— Знайшли — пана — барона!

— Знайшли?

Але тільки се сказала, як тяжко впала на крісло. Затхнула слубоко й кивнула на слугу, щоб приступив до ньої.

— Говоріть дальше! — приказала.

Тепер слуга розповів їй, що чув, а саме, що в лісі знайшли трупа чоловіка, що правдоподібно самий застрілив ся. З паперів, що знайшли при ньому, показуєть ся, що самовбійник не є хто другий, а тільки барон Оскар Герварт!

Барониха крикнула й лице закрила обома руками, щоб закрити перед слугою ликуючий блиск очий та дику радість.

Але тільки лиш Ернест вийшов з кімнати, як вона враз підскочила з крісла й весело кликнула:

— Виграла! Я виграла! Тепер я вже близько ціли!

РОЗДІЛ LXXXVIII.

УДАЛИЙ ПІДСТУП.

Аста перебула ніч безсонно, а коли рано підняла ся із ліжка, відчула ще більший несупокій, чим попередю.

— Він напевно не думає щиро про се! — воркнула, нервово проходжуючись по кімнаті. — Він вже за сильно розлюбував ся в богацтві та достатках, щоб міг те все задля мене посвятити! Яке прозріти його наміри? О, Боже! Колиб я могла перешкодити сьому, щоб він мене вдруге не вивів в поле!

Вдягнула ся скоро й вийшла на вулицю. Крутила ся в місті зовсім безцільно, лиш тому, щоб розбурхані нерви задпокоїти.

На одній із дуже оживлених вулиць, заглянула по возку старого князя Нелідова, що з дочкою вибрав ся на проїздку. Впила ся в свою суперницю зависними очима.

— Можливо, він її не любить — воркотіла — можливо тільки задля посагу хоче її взяти! Але тому тимбільше не вірю, що він так світлу нагоду схоче пропустити, щоб зі мною пійти в непевну будучність!...

Надармо розглядала ся по вулицях — Олекси нігде не була в силі доглянути.

Нараз здрігнула ся, бо видалось їй, що бачить когось знакомого, як звертав на розі вулиці. Коли однак приспішила ходу, щоб дійсно переконатись, чи се Леопольд Волдінг, стратила його з очий.

— Се певно не він! — шепотіла. — Моя уява сьогондя дуже розгорячкова.

Вернувши до готелю з'їла обід. Відтак увійшла у свою кімнату і там знова глибоко задумала ся.

Чим ближше до тої хвилі, коли Олекса обіцяв ся прийти, тим живійше било її серце.

Поволи посутеніло. Вона нервово ходила по кімнаті,

прислухуючись до кожного шелесту, надіючись незабаром почути і його хід.

— Певно прийде із якимись викрутами та схоче мені улестливими словами очи замилити! — воркотіла. — Але чи буду досить обережною й не дам ся підійти, як се тепер бувало?!...

Нараз здригнулась, бо зачула в сінях якийсь хід і вскорі хтось постукав у двері.

На порозі станув Олекса.

В лівій руці тримав малу валізочку, яку зараз при вході поставив на землю, а приступивши до своєї коханки сердечно її обняв й до себе притиснув.

— Тепер вже хиба мені віриш, Асто, що я щиро думаю про тебе! — сказав, сердечно цілуючи її. — Цілу ніч не був я в силі заснути, так мене сумліне гризло!

Твоя правда, любко! Моїм обов'язком є розпрощатися із багатством та достатками та йти з тобою! Від тепер хочу нове життя почати!

— Лесику! — крикнула радісно, жадібно припавши до його грудий.

І зовсім забула про свої постанови. Одно чутливе слівце із його уст й один ласкавий погляд приглушили ціле недовіре, що так недавно ще її думку розривало.

— Бачиш, Асто, я готов раз-на-все покінчити із минулим! Що вдало ся мені, се перевів я на проші та в сю валізочку зложив! Коли хочеш, то вечірнім поспішним поїздом зможемо вибратись із сього міста!

— Лесику, мій любий! Чи може бути се правдою? Так голос серця мого не звів мене? Так ти все ще любиш мене?

О, даруй мені! — із сльозами в очах просила. — Даруй мені, що я тобі не довіряла! Однак присягаю, що се вже більш ніколи не повторить ся!

Він перебив її мову поцілуєм та ще сердечнійше притиснув до грудий.

— Якраз за се я повинен гніватись на тебе, Асто! — шепнув із чутливим докором. — Але хочу бути вирозумілим супроти тебе, моя дорогенька! Бачу, що твоя правда — по що мені багатство й достатки, коли серце не вдоволене?

Чи думаєш, що міг би я ту пишну княжну так лю-

бити та жити з ньою так щасливо, як із тобою?

О, ні! Се я так лиш удавав! А тепер се вже мені остогидло й тому так радо втікаю до тебе!

— Але-ж, коли я вчора прийшла до тебе, ти так без найменшої ввічливости прийняв мене! — несміло втрутила Аста. — Видно, що не так легко приходилось тобі відказати ся від тих достатків та почестий... Що-ж тебе так нагло змінило?

Він спостеріг, що її давне недовіре до нього знесвавертає, тому скоро й ціпко притиснув її до себе й живо сказав:

— Питаєш, що мене так нагло змінило? Мое сумління пробудилось а коли я ще розважив, що ніхто в світі так щиро мене не любить, як ти, я рішив, що се булоб прямо пріхом твоє щире серце відкидати!

Ні, Асто! Позбудь ся твоїх сумнівів! Чейже бачиш мій щирий жаль та готовість пійти з тобою, куди ти сама схочеш!

Виїдьмо із відси чимскорше й користаймо із нашого щастя!

Немов одурманена тим всім, Аста глянула на нього й щаслива усмішка її лице окрасила.

— Мій Боже! — шепнула. — Я сама ніколи не думала, що се так скоро станеть ся й не була на се приготована. Мушу поспішитись, не дам тобі довго чекати!

Скоро поскладала свої річи, подзвонила на служницю, щоб принесла її рахунок й була готовою до відїзду.

Так дуже раділа що й не доглянула, як часто Олекса підходив до вікна й виглядав на вулицю.

Один раз навіть втворив був віконце, так немов йому було тут за душно, а вихилившись, рукою зробив якийсь знак.

Нарешті були вже готові й Аста вийшла із готелю сперта на його рамени.

Йшла пішки на стацію, й цілу дорогу Аста весело базікала, укладаючи пляни щасливої будучности. Олекса також виглядав незвичайно оживлений.

Коли дійшли до стації, Олекса купив два білети й незабаром вже обоє сиділи в залізничному возі.

Аста навіть не питала куди їдуть, для ньої було се зовсім рівнодушне.

Прекрасне її лице прямо сіяло із радости й зона була так веселою, немов вже зовсім забула про вчорашній вечір.

Після двох годин їзди, мали пересісти до иншого поїзду й тому на хвилину зайшли у ждальню, щоб дещо поїсти.

Олекса був для Асти так дуже улестливий й так коло ньої увихав ся, що вона прямо одурманена сим була.

Коли се якось підійшов до них якийсь старший вже мущина, несогірше одітий й холодно вклонившись сказав:

— Добрий вечір, пане Рандовський!

Аста смертельно поблідла і вхопила Олексу за рамя. Він також, здавало ся, стрівожив ся тим і з трудом вибрав:

— Хто ви такий! Ви помиляєтесь, мій пане! Я не Рандовський якийсь, а князь Нелідов!

Старший мущина всміхнувся злобно й нахилиючись до його уха шепнув:

— Оставьте сю комедію, пане Рандовський! Мене вже не обманите! Маю приказ арештувати вас!

Се кажучи розіпняв свій плащ і представив ся як тайний агент.

Аста зі страху вхопила ся крісла, підчас коли Олекса все ще смертельно блідий стояв побіч урядника.

— Взиваю вас не ставляти опору й піти зі мною! Се вже, хочби зі взгляду на сю даму, ви повинні спокійно вийти звідси!

— Але за що мене арештуєте? — спитав Олекса в розпуці.

— Про се дізнається пізнійше! Нехай вам однак вистане, що власти вже від давна слідять за вами та знають, про ваше потвійче жите та обманця Рандовського приказали арештувати!

Олекса, прибитий сими словами, впав на крісло і глянув на смертельно бліде лице своєї товаришки.

Аста з трудом тільки стримала ся від сліз. Вхопила його за руку й жалібно зойкнула:

— О, мій Боже! Так скоро наш сон кінчить ся? ... Бідний, бідний мій Лесику, як же радо я-б пішла з тобою до вязниці! Я тепер зовсім опущена! Пропало моє щасте!

І заляла ся сльозами.

Олекса скоро підійшов до ньої й сердечно стиснув її за руку.

— Вспокій ся, Асто! Не звертаймо на себе уваги! Чей-же вдасть ся мені здобути із того! ...

Тепер вертай до графа Солмсберга й там дальше жди на вказівки. Незабаром почувеш про мене! Будь здорова, моя любко!

Поцілував її сердечно й відходячи з урядником раз ще пестливо на неї глянув.

— Він — увязнений! Вона-ж тільки що була на дорозі до свободи, до щастя ... Її золотий сон мав здійснитись — а тут одна хвилина його знищила! Не лиш се її боліло, що вона бідна, зломана на душі мусіла вертати до чоловіка, котрого ненавиділа, але більше ще се, що той, кого вона любила й прямо обожала, тепер нещасний, у вязниці.

Аста вхопила ся за стіл, щоб не впасти. Була страшенно бліда й всім тілом тремтіла. З трудом лиш здавила в собі крик болю, що так і видирав ся із грудий.

О, яка відраза обнімала її на саму думку про поворот до ненависного Солмсберга! Як же її серце давила кожда думка про Олеся! ...

Мусіла вжити прямо надлюдської сили, щоб бодай на позір себе опанувати, коли запримітила, що зі всіх сторін цікаві зглядають ся.

Підняла ся, щоб розпитати коли слідуєчий поїзд відїздити ме в сторону її дому та аж тоді лекше зітхнула, коли вже сіла у віз залізничий.

Одурманена болем та розчарованем, сперла ся об подушки й примкнула очі.

Чи те все не було тільки прикрим сном, з якого невдовзі пробудить ся?

Тільки що агент вийшов із своїм в'язнем із ждальні, зараз звернув дорогою у бік.

Коли переходили побіч густих корчів, нараз хтось вихилив ся із відтам й об їх уха відбив ся різкий сміх.

— Но, чи вдався підступ? — питав Волдінг весело. — Чи прекрасна графиня повірила в твоє ув'язнене?

Олекса сердечно стиснув старому приятелеви руку й весело кликнув:

— Знаменито повелося нам, Волдінг! Можеш представити собі, як бідна наполохалася! Певно ще там сидить закам'яніла й вдивляється в двері, котрими я вийшов!

Ха, ха, ха! — знова реготався. — Моя любенька Аста мусить сама далі іхати!... Пречудні мрії скоро скінчилися!

Товариш Олекси, що так зручно відіграв роль тайного агента, вмішався тепер у розмову.

— Ходіть скорше, коли хочете поспіти до найблизшого поїзду! Не маємо часу до істрачення!

Се кажучи звернувся знова в напрямі залізничної стації.

Його оба товариші пішли за ним. На стації осторожно розглянулися, чи нема де Асти.

Не було її й тому без перешкоди могли всісти до заїжджаючого поїзду, а в кілька хвиль пізніше були вже в дорозі.

Коли після двогодинної подорожі вернули до міста, зайшли до винярні і там при шклянці вина запили щасливе переведення того пляну.

Були в як найліпшому настроєві, а особливо Волдінг радів, бо се була якраз його думка.

Олекса же радів, що в так випадний спосіб позбувся Асти.

— Ха, ха, ха! — сміявся весело. — Шкода, Волдінг, що ти не бачив її лиця в хвилину мого арештовання! Так страшно виглядала, що аж жаль мені було її! Я обавлявся, що вона зімліє!

— Ба! — кепкував Волдінг. — Ти її хиба не знаєш! Воно так скоро не вмліває! Я лиш цікавий, що вона тепер зробить, та чи верне до Солмсберга?

— Що-ж іншого може тепер зробити? — сміявся Олекса.

Потім задумався і зовсім поважно вже сказав:

— Тепер ще мушу подумати якби то її переконати, щоб у в'язниці? Инакше готова знова сюди приблукається!

Розсміяв ся по хвилі і додав:

— Але сьогодні не хочу сим' голови собі ломати! Торкнім ся шклянками за щасливе поведене справи! Я не думав, щоб так легко те все скінчило ся!

Волдінг давно вже не був в так доброму гуморі та давно вже не пив так доброго вина. Своім товаришам розповідав веселі придибашки і всі три знаменито бавили ся.

Надпочинаючи нову фляшку із вином, Волдінг нахилив ся до Олекси й шепнув:

— Знаєш, Лесю, в моїй кишени страшна пустака. — Може б ти її трошка зменшив?

Олекса виймив з кишені декілька банкнотів й поплід стил передав Волдінгови.

Се додало йому ще більше охоти. Підняв чарку із шампаном і кликнув:

— Вдармо ся по приятельськи чарками на здоровлетих, що ми їх кохаємо! Підчас коли ми тут весело забавляємо ся, бідна Аста зі зболілим серцем їде до дому! Може-б ми на її щасливий поворот вихилили сі чарки?

Вчинив ся голосний сміх. Вдарили ся чарками — коли се нараз завмерла усмішка у Волдінга на устах.

Його чарка пукла й вино розлило ся по руках.

— На чорта! Се злий знак! — кликнув, не будучи в силі закрити свойого жаху.

Послугач, якого Олекса кликнув, тимчасом приніс другу чарку. Наповнивши її в шертъ, Олекса сказав:

— Пий Волдінг! Сі розбиті черепки означають для тебе щасте!

РОЗДІЛ LXXXIX.

УБІЙСТВО СЕРЕД НОЧІ.

Підчас, коли Тобі острим поглядом намагав ся проникнути свойого противника, Паольо встромив свій рискаль у землю, щоб забрати ся закопувати скраджені річи.

Але оба стояли нерішучо; нікотрий із них не хотів перший схилити ся.

Настала хвиля страшного напруження. Оба стояли немов вкопані в землю, мовчаливі, очима стараючись думку противника вгадати. Кождий із них бачив у другому свого смертельного ворога, що лиш на се чекає, щоб свого противника на землю повалити.

Паольо корчем здавив pistolю — Тобі затискав лопату в руках.

— Слухай Паольо! — сказав Тобі під впливом наглої думки. — Чи не підкрадаєть ся хто до нас? Чую якийсь тихий хід і думаю, що се Альтуніс, що певно нам не довіряє і хоче переконати ся чи не обманюємо його! Он, чи бачиш, як він скрадаєть ся попід скали?

Паольо мимохіть відвернув ся в сторону скал.

І враз розніс ся дикий, проймаючий крик серед нічної тишини.

Одна із темних постатий під старим смереком похитнулася і впала в свіжо викопаний гріб.

Був се Паольо, що впав жертвою підступу Тобіго. Користаючи із хвилі, коли його противник відвернув ся, він підняв рискаль й сильним ударом в голову повалив його на землю.

Крик розпуки вирвав ся із уст Паоля, коли впав від удару Тобіго.

Падаючи в діл, дико затиснув кулаки й крикнув прямо із глибини душі:

— Проклинаю тебе, підступний убійнику! Помреш ще й ти нужденною смертю! Тоді згадаєш мене!

Волосе з'їжило ся на голові Паоля, кров зціпеніла в бючках. Виглядав страшно із широко втвореними очима, смертельно збілілими лицями та грубими каплями поту на чолі.

Хотів випрямитись й відвернутись від гробу, але неміг розправити членів тіла — вони так немов заkostenіли!

З пробу доходив придавлений войк — ще раз болючо врізав ся він в душу, відтак все затихло.

Нараз здрігнув ся убійник.

Чи не почув із далеку відгуків ходу? Чиб се може сова крильми зачепила віті смерека?

Очуняв й порушив ся. Зітхнув глибоко й обтер піт з чола

Тривожно розглянув ся кругом, чи хто не підглядав його й аж тепер обняв його жах великий. Його очі, немов магнесом потягнені, звернули ся в сторону гробу.

Затремтів всім тілом, коли тепер виразно побачив мертво лице своєї жертви. Рука Паоля була стиснена в кулак — його послідньою думкою певно був проклін, який кинув на свого убійника.

Тобі стиснув зуби й пробудившись із одубіння, почав засипувати гріб, щоб затерти всякий слід свого злочину.

Піт спливав йому із чола при тій роботі. Не чув навіть гуканя пугача, так дуже був зайнятий. Працював хоч руки йому опадали із висиленя.

Мимо всього таки робив дальше, бо здавалось йому, що не заспокоїть ся скорше, доки не засипле гробу своєї жертви.

Нарешті скінчив свою працю. Тяжко зітхнув зі змученя. Здавалось йому, що ось-ось самий повалить ся на гріб своєї жертви.

Всіми силами старав ся вдержати на ногах й волосе відсунув із чола. Нараз схопив ся, начеб якого упиря побачив — скоро підняв із землі мішок із вкраденими речами й рискаль і що сил ставало втікав із того місця.

Колиб був хоч раз глянув позад себе, булоб йому все волосе з'їжило ся на голові зі страху.

Бо лише він із під смерека уступив, висунула ся ізза корчів якась темна стать людська й назирцем гляділа за утікаючим.

Тобі втікав в сторону Альтунісової загороди так скоро, мов би за ним всі богині пімсти гнались.

— — — — —
— — — — —

Після відходу обох щиганів, Ільона, немов одурманена впала на своє ліжко й лежала так безпорушно, очі вліпивши в стелю.

Із жаху прямо від свідомости відходила. Знала, що тепер впаде жертвою одного з щиганів та що для ньої вже більше нема ратунку.

Була се страшна думка для дівчини, що мимо всяких

испокус дотепер невинність та чесноту заховала.

Навіть Роберт Блюм — її любчик — помімо своєї пристрасти, вшанував її невинність, хоч вона певно мала стати його жінкою.

А тепер, малаб відати ся одному із тих неокресаних циганчуків? Мала заспокоїти їх звірячі похоти а себе неславою вкрити на ціле жите?... .

Чиж хочби се одно не могло знищити всіх вузлів, що лучили її з милим? Чи він рішив би ся ще взяти її у свої рамена після такої зневаги?

Ні, коли яке чудо не освободить її із рук тих циганів, то мусить пропасти!

О, Боже! Чи дійсно не було вже для ньої ніякої охорони перед тою неславою? Чи дійсно мусіла впасти жертвою одного із тих розбишаків?

І горячі сльози покотили ся з її очий. Заломила руки — хотіла молити ся, та не вдало ся.

Роздумуючи про свою будучність, вона знова в розпуку попадала. Не хотіла жити в неславі — радше смерть воліла, чим таке жите!

Із запертим віддыхом почала наслухувати й кожний шелест ухом ловити. Незабаром бо, верне котрийсь із циганів й пристрасно вхопить її в свої обійми.

Нараз заскрипіли двері.

Ільона схопила ся із жаху великого, думаючи, що ся страшна хвиля вже наспіла.

Побачила однак перед собою старого Альтуніса, що цікаво й zarazом пожадливо почав приглядати ся її.

— Бідне дитя! Ти певно думала, що се Тобі або Паольо вертає? Заспокій ся, бо хочу тобі допомогти в твоїй біді. Жаль мені тебе і шкода, щоб ти впадала жертвою котрого із тих циганів. А може ти любиш Тобіго?

— О, ні! Ненавиджу його! — заплакала Ільона. — Правда, він допоміг мені видобути ся із табору циганів, де надімною знущали ся, але як він лиш почув, що я в його руках, так зараз забажав накинутись мені із своїми любощами! О, Боже, радше смерть...

Не докінчила й руками лице закрила.

Очи Альтуніса хитро блиснули, коли однак Ільона крізь сльози глянула на нього, в його лиці вчитала вже лиш ви-

рази щирого співчуття, так що зараз почула якусь довіре до нього.

— Бідне дитя! — промовив до ньої. — Можу представити собі твою розпуку, бо знаю, що Тобі то страшне зілечко! За кожною дівчиною вганяє, а коли вже її зведе, то на волю Божу лишає!

— О, мій Боже, мій Боже! — жалілась Ільона. — Чи не досить ще тих нещасть я зазнала? Чи й того мені ще потреба?

Нараз із жахливим криком впала до ніг старому.

О, змилосердїть ся надімною! Я сирота без матері та вітччини, а одиноким моїм богатством — се моя честь! Вмираючій матусі я присягнула, що буду чесною а свою постанову я встерегла навіть в хвилину найбільшої спокуси!

А тепер малаб я піддати ся тому циганови? О, добрий чоловіче! Коли у вас є хоч троха людського милосердя, то мене із його рук виратуєте!

Не могла дальше говорити бо голос її в горлі завмер — дивилась тільки благаючими очима на старого.

Альтуніс спустив очи, що дивно якось блистїли. Відтак похилив ся над клячущою дівчиною й підняв її вгору.

— Не плач, дитино моя! Твоя розпука зворушує мене. Бач, се дуже небезпечно дражнити Тобїго, бо він дикий та жорстокий і готов мені з пімсти кришу над головою підпалити, коли б дізнав ся, що я тобі поміг втікнути.

А однак — докинув обманець — вважаю своїм обовязком допомогти тобі, моє дитя! Я висвободжу тебе із рук того цигана!

Ільона аж крикнула із радости та в обї руки його поцілувала.

— Нехай вас Бог благословить добрий старче! — зойкнула із вдячності. — Ви мені жите вертаєте, бо я вже рішила руку на себе наложити!... Тої неслави я-б не пережила! Ох, як же чую ся вдячною для вас!

— Тихо! — шепнув старий, на пальцях наближаючись до дверей. — Чи не чуєш, що хтось надходить? Мушу тебе безпечно кудись заховати, щоб опісля, коли той циган, верне, вговорити в нього, що ти втікла!

Ільона прислухувалась йому уважно, відтак приступила ближше й промовила:

— Ох, прошу, сховайте мене, поки ще час! Мене жах збирає перед їх поворотом! Коли мене тут знайдуть, я пропаща!

Альтуніс взяв дівчину за руку і, втворивши одно крило вікна, сказав:

— Ходи, моя дитино! Заведу тебе до складу, але будеш мусіла там кілька годин переждати, поки я тих циганів позбуду ся, коли вони вернуть. Постараю ся, щоб се чимскорше зробити, а тоді ти будеш вільною!

Взяв світло й завів її у шопу зі старим дрантєм, що він залюбки називав складом.

Ільона здригнула ся й жахнулась.

Альтуніс покvapно вишукав її якийсь куток і подав низенький стільчик, щоб могла сісти. Ще декілька потішаючих слів промовив а відходячи додав:

— Надію ся, що зможу тебе скоро із відси вивести! А не бій ся, колиб прийшлось тобі почути які крики. Ти тут зовсім безпечна. Що до мене, то я певний, що ні Тобі, ні Паольо не пощадять мене, коли вернуть а не застануть тебе! Буде із ними немалий клопіт, се певне!

— О, Боже! Коби хоч вам вони що злого не зробили! — зі страхом сказала Ільона.

Старий грізно засміяв ся й затиснув кулаки.

— Нехай лиш відважуть ся! — глумив ся. — Вони добре про се знають, що я їм потрібний і хочби тому лиш не схотять мені шкодити! Мушу однак вертати, бо вони кождої хвилі можуть надійти! До побаченя, моя дитино!

Ільона впала на коліна й горячо молилась, а тимчасом старий Альтуніс з усмішкою вдоволення йшов через подвіре і радіючи руки затирав.

— Га, па, га! А то щасливий вечір! Се знаменита думка, там сховати її перед тими циганами! Шкода такої дівчини для них! А мені вона не мало гроший принесе!

Увійшовши в гостинну, випив шклянку вина з радости, що так добре все повело ся.

Зараз же почув в сніях тяжкий хід. На порозі станув блідий мов мертвець Тобі.

Тяжко зітхнувши скинув із себе мішок й висилений впав на крісло.

Альтуніс поставив перед ним шклянку вина й допитливо глянув на нього.

Коли циган все ще мовчав, він запиняючись спитав:

— Ти самий вернув, Тобі? Де-ж Паольо?

Тобі здригнув ся а з гнівом відсунувши ногою мішок, сказав хрипливо:

— Сьогодні зробиш добрий інтерес, Альтунісе! Дай мені лише 100 п'ястрів за те все, але тримай язик за зубами й нічого не кажи нікому! Розумієш?

А коли старий хотів щось на се відповісти, він з гнівом перебив:

— Не торгуй ся й скоро давай доброго вина, щоб кров розігріти, бо мені здаєть ся, немов то олово переливаєть ся в моїх бючках!

Коли Альтуніс виходив по вино, Тобі спитав:

— Чи дівчина спить ще?

— Не знаю, Тобі! Я не був у ньої в кімнаті. Так супокійно спала, що я не хотів її будити...

— Добре, добре! Йди по вино! — перебив Тобі, а відтак воркотів дальше під носом:

— Наплю ся вина, а опісля піду до ньої, щоб в її обняттях про сю страшну ніч забути!

Альтуніс вийшов з кімнати, а Тобі так без ніякої думки задивив ся перед себе.

Від часу до часу дрощі потрясали цілим його тілом. Не міг забути вбитого суперника.

Коли старий вернув із вином, Тобі вихилив кілька шклянок одну за другою.

Альтуніс крутив ся по хаті, спозираючи на цигана недовірчивим поглядом. І він також не був без вини, але все якось неміло було сидіти самому із тим убійником.

Тобі так страшно виглядав, що Альтуніс прямо жахав ся тої думки, що й йому ще прийдеь ся із ним розправити. Знав, що се не легко прийде!

Тобі глянув на старого хмарним поглядом, а потім зареготав хрипливо.

— Га, га, га! Ти-б самий не думав, що се так легко піде, що? Тільки раз рискалем і...

Зробив рух, наслідуючи паданє нещасної жертви.

Альтуніс задрожав й похилив ся над кухнею.

